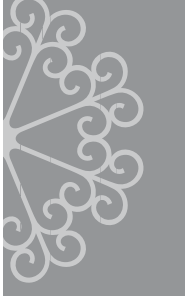

בית מדרש

בשבילי הפרשה

פרשת ויצא תשע"ט

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	4:32
Brooklyn, NY	4:19
Chicago, IL	4:08
Johannesburg, S. Africa	6:17
Lakewood/Deal, NJ	4:21
London, UK	3:54
Los Angeles, CA	4:30
Manchester, UK	3:52
Monsey, NY	4:18
Montreal, Quebec	4:04
Toronto, Ontario	4:33
Yerushalayim	4:04
Zurich, Switzerland	4:31

דברי רבותינו

וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך (כט"א)

רש"י: שבכה לפי שבא בידים ריקניות, שרדף אליפז בן עשיו במצות אביו להורגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו, א"ל מה אעשה לציווי של אבא, א"ל יעקב טול מה שבידי והעני חשוב כמת.

נתבונן במאבקי נפשו של אליפז, הוא הולך במצוות אביו להרוג את דודו יעקב, אך נמנע מלהורגו משום שגדל אצל יצחק. וכך מתחבט הוא מה לעשות עד שקיבל את עצת יעקב שעני חשוב כמת.

למדים אנו מכאן את נבכי נפש האדם, אור וחושך משמשים בו בעירוביבא, מחד הוא בנו של עשיו, מאידך הוא תלמידו של יצחק, ואע"פ שברור שאין להרוג נפש במצוות כיבוד אב, מ"מ רדף אליפז אחר יעקב להורגו, והתבט "מה אעשה לציווי של אבא".

זה שאמר הנביא 'מי חכם ויבן אלה נבון וידעם, כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם' (הושע יד, ז). והיינו, שבאותם דרכי ה' הישרים אשר הצדיקים ילכו בם, באותם הדברים הפושעים נכשלים, וכמו שמצינו כאן במצוות כיבוד אב, שחמורה ויקרה היא מאוד עד שהוקש כבוד האב לכבוד המקום, אך בכ"ז ע"י ה'חושך' שבנפש האדם כול הוא להגיע על ידה לרציחה.

וזה מש"כ בגמ' (שבת פח:): למיימינים בה סמא דחיי, ולמשמאילים בה סמא דמותא. ופרש"י: מיימינים בה- שעסוקים בה בכל כוחם כאדם העושה בימין שהוא עיקר. הרי שהמשמאילים בה גם הם עוסקים בתורה, אלא שלא עושים זאת 'בכל כוחם', אלא כעושים ביד שמאל, ועליהם נאמר שהתורה עצמה עבורם היא סמא דמותא.

מרן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל

ובאשר זכות קביעת הקופות מוחזק לארה"ק עפ"י תקנת גאוני קמאי מזמן מרן הבית יוסף ז"ע והתקנה הזאת היתה היסוד לשוב ארה"ק והוא הבסיס הנכון אשר הישוב בארה"ק קיים עליו עד היום, אינו מהנכון לשיבות רוסיה לחתור תחת יסודות ישוב ארה"ק ח"ו, וד' יעזרם להמציא להם הכנסות מנדבות מיוחדות, שלא ע"י קביעת קופות והי' זה שלום וברכה מאת הדר"ש צופה לישועת ה' וחותם בברכה.

שמואל סלאנט

לאחר שלא נענתה בקשתו, שלח מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליהו ברוך קמאי זצוק"ל מכתב לג' דולי ישראל נוספים ע"י מימנעו את שבירת קופות הישיבה בידי שד"ר קופת רמבה"ל. בידינו העתקים של כמה מהמכתבים שהשיבו גדולי ישראל.

הגאון רבי אליעזר רבינוביץ זצ"ל, חתנו וממלא מקומו של הגאון רבי ירוחם יהודה פלרמן זצ"ל, מח"ס אור גדול, הביע דעתו במכתבו מתאריך ו' באב תר"ס כי לאחר שכבר פירש הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל את דעתו שלא אסרו את הצדקות שהיו להם קופות עוד לפני התקנה, "אין לי מה להוסיף על דבריהם בכוחא דהיתרא בדבר המותר".

בע"ה בשבועות הבאים נביא את ה"קול קורא" שהוציאו מרן רה"י ועמו הגאון רבי אלי' דוד רבינוביץ, רבה של מיר.

פולמוס הפושקע'ס (יב)

הגאון רבי שמואל סלאנט זצ"ל על מכתב התשובה שכתבו מנה"ל המוסדות בירושלים למרן רה"י הגאון רבי אליהו ברוך קמאי זצ"ל

באהבה רבה הנני אומר שלום וברכה למע"כ ידיד ה' ועמו, הרב הגאון המפורסם סם וכו' וכו' מוהר"ר אלי' ברוך שליט"א ריש מתיבתא רבתי דק"ק מיר, שלום להדר"ג ולכל המסתופפים בצל תורתו!

למורת רוחי לא אוכל כעת להשתער שע עם הדר"ג בארוכה, ולכן שמתי דברי בפי הרה"ג הממונים והגבאים על קופות הצדקה דרמב"ן ובית תלמוד התורה והישיבה הגדולה עץ החיים ובית החולים הנז',

ובקצרה אמלא אחר דבריהם, כי לפי הידוע לנו באו שלוחי ישיבות רוסיה בארץ אנגליה בגבול ארה"ק ובסיבת קביעת קופותיהם בארץ אנגליה נחרב כמעט יסוד ההכנסה לארה"ק מארץ היא, ובאמת מי שלא היה בארה"ק ולא ראה בעיניו גודל הלחץ והדחק השורר פה, לא יוכל לצייר ברעיוניו מושג נכון מזה.

וביותר בעת הזאת אשר נפסקה ההכנסה מאיזהו מקומן גברה המצוקה מאד, ד' ירחם על עמו וארצו,

דברי חכמים

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

ויצא

תפילת ערבית רשות ותפילת תשלומין

ברכות כ"ז ע"ב אמר רב יהודה אמר רב תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ר' יהושע אומר רשות. ופשוט טעם ר' יהושע דתפילת ערבית רשות היינו משום שהוא נגד אברים ופדרים שאין מעכבים הקרבן. וכן משמע ברש"י שבת ט' ע"ב ד"ה למ"ד, וברע"ב ברכות פ"ד מ"א, ופ"י שם. אבל למ"ד תפלות אבות תקנום לכא' פשוט דמערבי חובה כשאר תפילות.

ולענין הלכה כתב הטור סי' ק"ז דנקטינן דתפילות כנגד תמידין תקנו. ודבעית הרמב"ם נחלקו אי סבר כנגד תמידין או אבות תקנום, דבפ"א מהלכות תפילה ה"ה כתב כנגד תמידין וכ"כ בספר המצוות מע"י אבל בפ"ט ממלכים ה"ה כתב דהאבות התפללו שחרית מנחה ומעריב. והס"מ כתב שם בהלכות תפילה דהרמב"ם פסק דכנגד תמידין תיקנו והלח"מ כתב דבודאי פסק הרמב"ם אבות תקנום.

ולפי הלח"מ מבואר ברמב"ם דאע"ג דפסק דאבות תקנום מ"מ פסק הרמב"ם דתפילת ערבית רשות וכאן לא שייך טעמא דלעיל משום דאברים ופדרים אין מעכבים. וכן מפורש בתוס' יומא פ"ז ע"ב דאפילו למ"ד אבות תקנום מ"מ שפיר שייך למימר דתפילת ערבית רשות. וצ"ב בתוס' ורמב"ם אמאי מעריב רשות למ"ד אבות תקנום.

(ועוד ק' קו' תוס' ביומא הל' כיון דרשות הוא אמאי חוזר ומתפלל שחרית שתיים). וע"י פ"י דמאן דסבר אבות תקנום ע"כ תפילת ערבית חובה, וע"י רע"ב, וכ"כ יפה תואר על ב"ר פ' ושלח, וע"ש שהקשה למ"ד אבות תקנום איך יפירש המשנה דתפילת הערב אין לה קבע שפירשו בגמ' דרשות הוא, ות"י דכבר נחלקו תנאי אי אבות תקנום או כנגד תמידין והמשנה קאי כמ"ד כנגד תמידין תקנום. אכן לפי הלח"מ הל' אין לתרוץ כאחרונים הל' וע"ע עין יעקב ערוגין ס"ה שתי' כי יעקב בן מאן הדרך והיה פטור מתפלה מן הדין כמבואר שם בערוגין. וע"ע תורה תמימה שכתב כע"ז. (ועמ"ש כ"ב ב' קרח ע"ה פ' ויחר למשה מאד פירש"י נצטרע בשם אמרי שפר).

(ובפרד"ס ח"י כ' יעקב הכין עצמו להתפלל מנחה אך כתיב כי בא השמש וישקע שמש שלא בזמנו ונמצא שהתפלל מעריב, ולכן ערבית רשות. וכע"ז דברי שאול ע"ה).

ותירץ ע"ז בהעמק שאלה ח' א' (כ"ן ל' להרמב"ם אבל לתוס' אין לומר כן דאף דסביר דרשות הוא מ"מ מקושייתם מבואר דלא סביר כהעמק"ש) דביעקב מצניו בחולין צ"א ע"ב שאמר אפשר שעברתי על מקום שהתפללו בו אבות... ויהב דעתיה למיהדא, והתפלל מעריב, ונמצא שלא התפלל אלא משום סיבה שעברתי על מקום שהתפללו בו אבות, ולכן אף דתפילות אבות תקנום מ"מ מעריב אינו אלא רשות. (וע"ש דגם דעת בה"ג ושאלתות כן).

וע"י שמישיב בזה קו' תוס' ביומא פ"ז ע"ב דכיון דערבית רשות אמאי חייב להשלים בשבת, וכן בסעף ב"ר"ח היו מחזירין אותו (אי לא דאין מקדישין החדש בלילה). ותוס' תי' דאע"ג דרשות הוא, מ"מ הוי מצוה אלא שאין חיוב, וכמו אברים ופדרים. ובהעמק שאלה תי' דהא דתפילת מעריב רשות היינו כמו דליפנין כן מיעקב שלא היה דעתו להתפלל ולכן לא אמרינן דהוי רשות אלא עד דיהב דעתו להתפלל אבל כיון דיהב דעתו להתפלל כבר הוי חובה להתפלל, וכמו בעיקב. והא דאמרינן מעריב אינו אלא רשות היינו דוקא כ"י שלא התחיל להתפלל. והביא שם דכן כתב בבית אלקים, והוא בשער התפילה פרק י"ח (ד"ה תפלת יעקב).

הערות ותגובות בלש"ק או באנגלית יתקבלו ברוצן במייל
bishvilhalacha@themir.org

תיקון העולם שנפגם בחטאי של האדם

מבואר שבזמן בריאת העולם נברא באופן נעלה ומושלם בעבור לשרת את האדם, אלא שהחטאים בדור המבול גרמו והשפיעו לקלקול העולם, ואמנם שנתקיים בעבור נח שמצא חן בעיני ה' אבל עדיין הריהו עולם בקילקולו.

כל הבריאה כולה תכליתה וענינה לכבוד שמים, שהאדם יתקרב אל השי"ת וישמור תורתו ומצוותיו, כל המציאות בבריאה "להודיע לבני אדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו", וכאשר זוכה האדם לקיים תפקידו נותן הוא קיום לעולם מתוקן ומושלם.

וכבר ידועים דברי המסילת ישרים (פרק א') שהעולם נברא לשימוש האדם, אמנם הנה הוא עומד בשיקול גדול כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו. ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו הוא מתעלה והעולם מתעלה עמו. והוסיף בדבריו כי הנה עילוי גדול הוא לבריות כולם בהיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדושתו ית', עי"ש.

והנה בתומר דבורה (בתחילתו) העמיד תפקיד האדם בעולמו, וז"ל האדם ראוי שיתדמה לקונו ואז יהיה בסוד הצורה העליונה צלם ודמות, שאילו ידומה בגופו ולא בפעולות הרי הוא מכזיב הצורה ויאמרו עליו צורה נאה ומעשים כעורים, שהרי עיקר הצלם והדמות הם פעולותיו ומה יועיל לו היותו כצורה העליונה דמות תבנית אבריו ובפעולות לא ידמה לקונו. לפיכך ראוי שיתדמה אל פעולות הכתר שהן "ג מידות של רחמים עליונות וכו', עי"ש.

וכמדומה העיקר בזה שיסוד חובתו של האדם להתאים את עצמו להעולם שברא הקב"ה. העולם בבריאתו היה זך ונקי ולא היה בו קלקול כלל, המידה באותו עולם היה רחום וחנון וכו', אלא שבדור המבול קלקלו את המידות שבעולם עד שלא היה קיום להעולם לולי נח שמצא חן בעיני ה', ולכן אנו כלל ישראל בכוחנו להחזיר את העולם

מבואר שרק לבני נח התיר בשר לאכלה, אבל לאדם הראשון לא התיר הקב"ה להמית בריה ולאכול בשר, ורק אחר שהצילם נח אזי הותר אכילתם לאדם, והיינו שבאמת העולם של נח זהו עולם אחר מעולמו של אדם הראשון, כלומר שבעולם שנתקיים מחמת נח יש בו מושגים אחרים, ובזה העולם יש היתר באכילת בעלי חיים, אבל בעולם של אדם הראשון כתי' (שם) נתתי לכם עשב וכו' ואת כל העץ אשר בו פרי עץ, זוהי מציאות אחרת.

אחר המבול כבר אינו העולם שנברא לשרת את אדם הראשון, החטאים בדור המבול פגמו וקלקלו את העולם, אמנם קיומו ניצל בזכותו של נח, אבל עדיין יש בו כללים וגדרים אחרים מהעולם של בריאת העולם, מעולמו של אדם.

העולם נברא לשרת את האדם, תכליתו של העולם לדאוג להאדם להתקרב אל השי"ת ולקיים מצוותיו, וכל שאינו מקיים האדם תפקידו על כרחך שפוגם בעולם, כבר אינו זך ונקי כמקודם, כיון שכל מציאותו ותכליתו בעבור האדם ושלמותו.

ומצינו דבר פלא בספורנו עה"פ עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבותו (בראשית ח', כ"ב) וז"ל לא ישבותו מלהתמיד על אותו האופן בלתי טבעי שהגבלתי להם אחר המבול, וזה שילך השמש על גלגל נוטה מקו משוה היום, ובנטייתו תהיה סיבת השתנות כל אלה הזמנים, כי קודם המבול היה מהלך השמש תמיד בקו משוה היום, ובזה היה אז תמיד עת האביב, ובו היה תיקון כללי ליסודות וצמחים ולבע"ח ולאורך ימיהם, ואמר שיהיה זה כל ימי הארץ, עד אשר יתקן הא-ל יתברך את הקלקול שנעשה בה במבול, כאמרו הארץ החדשה אשר אני עושה (ישעיה ס"ו כ"ב) כי אז ישוב מהלך השמש אל הקו משוה היום כמאז, ויהיה תיקון כללי ליסודות ולצמחים ולבע"ח ולאורך ימיהם כמו שהיה קודם המבול, עי"ש.

הנה קראנו הפרשיות של בריאת העולם עד לידת יצחק, פעמיים עשרה דורות. אבל מן הראוי להתבונן מה התורה הקדו' תובעת מאיתנו בסיפור המעשים, וכמו שידוע מש"כ הרמב"ן (בראשית י"ב, ו') וז"ל אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה ואמרו (תנחומא ט') כל מה שאירע לאבות סימן לבנים ולכן יארכו הכתובים בסיפור המסעות וחפירת הבורות ושאר המקרים, ויחשוב החושב בהם כאילו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת, וכולם באים ללמד על העתיד כי כאשר יבוא המקרא לנביא משלושת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לזרעו.

הקב"ה ברא את העולם בששת ימי המעשה, כל דבר נברא דווקא בהאי יומא. ובסנהדרין לח. מבואר בגמ' שהאדם נברא באחרון כדי שיבוא ויקבל עולם ושלם עי"ש. ומעתה זהו חיי האדם בזה העולם שנברא בעבורו - בשבילי נברא העולם. התכלית היא לשרת את האדם שיהא כולו טוב. ובודאי שאין בעולם איזה דבר מיותר, הקב"ה ברא את העולם בדווקא כך, ובזה הכניס את האדם.

אמנם הגיע מצב שהקב"ה בא להחריב את העולם. וברש"י (בראשית ו', ו') עה"פ וינחם ה' כי עשה את האדם ויתעצב אל לבו פירש וינחם נהפכה מחשבתו של מקום ממידת רחמים למידת הדין עלה במחשבה לפניו מה לעשות באדם שעשה בארץ, ויתעצב אל לבו נתאבל על מעשה ידיו. והיינו שכיון שהעולם נברא בעבור האדם, א"כ בזה שהאדם לא מילא את תפקידו מאבד את קיומו ואת קיום העולם שנברא בעבורו. האדם בחטאיו מקלקל את העולם ולכן מוכרח הקב"ה להחריב את העולם שהרי שוב אין יעוד ותכלית לבריאת העולם.

אלא שנח מצא חן, היה דרך להציל את העולם בעבור נח. וברש"י (בראשית א', כ"ט)

עינתה את הגר ח"ו, אלא שדיברה והעמידה אותה על הדרך במה שהיתה נזקקת לקבל דבריה, ואעפ"כ היה בכאן איזה תביעה בדקות המידה לפי גדלותה של שרה עד כדי שהכתוב מעיד ותענה שרי. וברמב"ן שם כתב וז"ל חטאה אמנו בעינוי הזה וגם אברהם בהניחו לעשות כן, ושמע ה' אל עניה ונתן לה בן שיהא פרא אדם לענות זרע אברהם ושרה בכל מיני עינוי, עכ"ל.

הרי מבואר חומר הדין בבין אדם לחבירו, שאע"פ שבודאי שרה עשתה מה שמחוייבת לעשות, עדיין כיון שהיה איזה חסרון בנקיות המידה, א"כ אין שלימות המידה בבין אדם לחבירו וכבר נחשב לפי דרגתה של שרה אמנו ותענה שרי. עד כדי שיש כח לישמעאל עד היום לענות את ישראל, והכל נובע מאותו עינוי של הגר.

עד כמה נתבע האדם בזאת המידה מצינו דכתי' "כל אלמנה ויתום לא תענון" (שמות כ"ב, כ"א) וברש"י שם כתב והוא הדין לכל אדם אלא שדיבר הכתוב בהווה וגו'. ובמכילתא שם (אות ק"פ) איתא שרבי ישמעאל אמר לרבי שמעון שלא ידע על מה נהרג, אמר לו מימיך בא אדם אצלך לדין או לשאלה ועכבתו עד שתהא שותה כוסך ונועל סנדלך או עוטף טליתך, והתורה אמרה אם ענה תענה אחד עינוי מרובה אחד עינוי מועט, א"ל רבי שמעון נחמתני רבי, ע"כ.

נמצא עד כמה צריך האדם להיזהר בדקדוק מעשיו שלא לגרום אפילו צער כל דהו לזולתו. ויש בזה תוקף גדול לתיקון העולם או ח"ו לקלקול העולם כמו בדור המבול.

לטרופ בני אדם, ובכך כאשר תהיה ארץ ישראל על השלמות יחזרו לטבע הראשון בתחילת יצירתם.

הקב"ה ברא את העולם לשרת ולשמש את האדם, ובוזה שהאדם ממלא תפקידו קיום התורה והמצוות, אז נמצא שכל מציאות הבריאה הוא לכבודו ית' אבל אם האדם מקלקל את מעשיו שוב אין זכות קיום להעולם וכמו בדור המבול. וא"כ בכח מעשינו לתקן את העולם או ח"ו לקלקל את העולם.

בחטאו של אדם הראשון שאמר לו הקב"ה בזיעת אפך תאכל לחם, אי"ז עונש אלא לקול הבריאה. אבל לעתיד לבא כאשר העולם יהיה מתוקן ומושלם כמו בתחילת יצירתו לא יקשה להאדם פרנסתו. ובאמת כאשר מקיימים אנו התורה והמצוות כבר נאמר בפרשת בחוקותי והשיג לכם דיש את הבציר וגו', והיינו כמו שנתבאר שאם אנו עמלים בתורה מתקנים אנו את העולם שנפגם מחמת החטא, אי"ז שכר רק על קיום התורה, אלא שכאשר האדם נקי ומזוכך אזי מתקן הוא את מצב הבריאה כמו שהיה קודם החטא, ואז קיים שפע בעולם בטבע.

והנה בדור המבול מצינו שלא נחתם דינם אלא על הגזל, עומק התביעה היה בבין אדם לחבירו, וע"ז נאבד זכות הקיום לעולם לולי שנח מצא חן בעיני ה'. וא"כ תפקיד האדם לעמול בזאת המידה בעבור תיקון העולם שנפגם.

דקדוק הדין בבין אדם לחבירו מצינו בהגר שנאמר ותענה שרי ותברח מפניה (בראשית ט"ז ו') ובודאי שאין המכוון כפשוטו ששרה

ע"י מעשינו למצבו שבתחילה, שיהא עולם מתוקן ומשולם, וזהו תפקידנו בעולם.

עד כמה בכח החטא לקלקל את העולם, מצינו ברמב"ן עה"פ ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה מן הארץ (ויקרא כו, י) שהביא דעת רבי יהודה שאמר מעבירין מן העולם והוא כפשוטו שלא יבוא חיות רעות בארצם כי בהיות השובע וברבות הטובה והיות הערים מלאות אדם לא תבאנה חיות בישוב. אבל דעת רבי שמעון שמשביתן שלא יזיקו. וכתב הרמב"ן שהוא הנכון כי תהיה ארץ ישראל בעת קיום המצוות כאשר היה העולם מתחילתו קודם חטאו של אדם הראשון אין חיה ורמש ממת אדם, וכמו שאמרו (ברכות לג.) אין ערוד ממת אלא חטא ממת וכו', כי לא היה הטרף בחיות הרעות, רק מפני חטאו של אדם כי נגזר עליו להיות טרף לשיניהם והושם הטרף טבע להם גם לטרופו זו את זו, כידוע כי בטרפם האדם פעם אחת יוסיפו להיות רעים יותר.

והוסיף בדבריו והנה בבריאתו של עולם נאמר בחיות שנתן להם העשב לאכלה כדכתיב ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה ואמר הכתוב ויהי כן כי הוא טבע אשר הושם בהם לעד וכו' ובהיות ארץ ישראל על השלמות תשבת רעת מנהגם ויעמדו על הטבע הראשון אשר הושם בהם בתחילת יצירתם, ע"ש.

והיינו ע"ד שנתבאר שהעולם נברא באופן מתוקן ומושלם, החיות אכלו רק עשב השדה, ורק בחטאי האדם נתקלקל טבעם

The Merit of Rochel's Tears

Harav Hagaon Shmuel Wolman Shlita

There's a famous Midrash in *Pesichta d'Eichah* that at the time of the decree of the Churban the Avos came to plead their case. Avraham and Yitzchak mentioned the *zechus* of Akeidas Yitzchak, Yaakov Avinu mentioned the *nisayon* with Lavan, and Moshe Rabbeinu invokes his *zechusim*, but nothing gets the Eibishter to change the *gezeirah* – until Rochel Imeinu comes and describes the tremendous *nisayon* that she withstood when she gave the *simanim* to Leah to spare her terrible embarrassment.

Hashem's mercy was immediately aroused, says the Midrash, and He said, "For your sake, Rochel, I will bring Klal Yisrael back to their place."

This seems very perplexing. Was Rochel's *nisayon* greater than the *nisayon* of Akeidas Yitzchak? During the Yamim Nora'im we constantly invoke Akeidas Yitzchak as the ultimate *zechus avos*, but we hardly mention Rochel's *nisayon*, which indicates that the Akeidah was the greatest *nisayon* and *zechus* we can bring in our defense. If so, why, when it came to the Churban, was Rochel's *zechus* more powerful than Akeidas Yitzchak?

We also see an unusual emphasis on Rochel tears: *כֹּה אָמַר ה' מְנַיִי קוֹלֶךָ מִכֵּי וְיִגְיִיךָ מִדְּמִיעֶיךָ*. Apparently, it was specifically Rochel's tears that, *kaveyachol*, moved the Eibishter. Why?

In order to understand the magnitude of this *nisayon* we have to appreciate what was at stake and what prompted Rochel to give up the *simanim*. We also have to understand what was Rochel's *heter* to make this switch. Hadn't she made a deal with Yaakov? How could she back out without Yaakov's consent? Essentially, Rochel tricked Yaakov into marrying Leah, after he had devised the plan to avoid this scenario. Yet we never find that Yaakov expressed his dissatisfaction with Rochel, who orchestrated this plan, even as he complains about the deception of Lavan and Leah. Why wasn't Yaakov upset about Rochel's part in this scheme?

What was at stake here for Rochel wasn't simply the loss of an amazing *shidduch* for which she had waited seven years. Rather, we are discussing

the ultimate *nitzchiyus*: becoming one of the *imahos*. She was risking the opportunity of becoming Mama Rochel for all generations. With that in mind, we can begin to fathom the enormity of this *nisayon*, in which Rochel was ready to give up her *nitzchiyus* just to save her sister from *tzaar*. Furthermore, Rashi explains, it was pretty much understood that Rochel and Leah were destined to be matched up with Yaakov and Eisav. Leah cried incessantly because she sensed she was going to have to be paired with Eisav *Harasha* and become the matriarch of his evil generations. Accordingly, when Rochel gave over the *simanim* she was not merely losing the opportunity to be married to Yaakov, she was seriously risking being stuck with Eisav. Viewed in that light, her act takes on a new dimension of selflessness.

Who says, however, that this was the right thing to do? Don't we have a principle that *chayecha kodmin*? Didn't she have every right to let herself receive what she deserved and not suffer the fate of being married to Eisav *Harasha* just because of Leah's feelings? In enabling Leah to marry Yaakov, Rochel performed a seemingly suicidal act of benevolence. With her *nitzchiyus* at stake, how did she know this was the right way to go?

I would like to point out one more fascinating insight into this parashah. We would imagine that when Leah realized what had happened, she would have been eternally thankful to Rochel for giving her the *simanim*, which not only saved her embarrassment but also endowed her with the opportunity to be Yaakov's wife and the mother of Klal Yisrael. We find, however, that during the incident with the *duda'im*, when Rochel begs to share the *duda'im* out of desperation to bear a *shevet*, Leah responds by accusing Rochel of snatching away her husband: *הִמְעַט קָחְתְּךָ אֶת אִישִׁי וְלָקַחְתָּ גַם אֶת דּוֹדָאִי בְּנִי*. How could the *heiligh* Leah make such a claim, after Rochel, out of sheer kindness, gave her Yaakov, who was really supposed to be Rochel's husband? It seems mind-boggling!

The Ultimate in Selflessness

Rav Shalom Schwadron was *mechadesh* that it must be that Rochel never allowed Leah to know the real story. He explains, according to the *Daas Zekeinim*, that the *simanim* were the three basic halachos that every kallah must learn: *challah*, *niddah*, and *hadlakas neiros*, and the arrangement was that Yaakov would test Rochel on these halachos. Rochel never revealed to Leah that Rochel was supposed to be Yaakov's wife, nor did she give over any *simanim* to Leah. Rather, she simply and innocently taught Leah halachah classes, which ensured that she would pass the test of the *simanim*. Leah was never aware of any switch; she never felt the chessed of Rochel, and therefore was able to claim later on that Rochel had taken away her husband: *הַמְעֵט קְהָתָךְ אֶת אִישִׁי*.

It is difficult to grasp this level of chessed. Not only was Rochel ready to give up everything to spare her sister from *tzaar*, but look at the *sheleimus* of the chessed: She never even allowed Leah to realize what had happened!

This new appreciation of the *gadlus* of Rochel's altruism begs the question: What gave Rochel the ability to give everything up for Leah and potentially lose it all for herself?

I believe the answer is a fundamental principle of Yiddishkeit. Yes, Rochel was risking her future as the mother and builder of Klal Yisrael, but when she saw Leah's copious tears and considered how hurt Leah would have been to be stuck with Eisav, she recognized very clearly that Klal Yisrael's future could not be built on a lack of sensitivity. The *shevatim* could not be born out of Yiddishe *tzaar*.

Yes, *chayecha kodmin*. Yes, Rochel's *nitzchiyus* was at stake. But she had an illuminating clarity that overrode those considerations: Klal Yisrael could not be built on Leah's tears. This clarity gave her the *gevurah* to withstand this incredible *nisayon*.

Moreover, Rochel was sure that this reasoning would resonate with Yaakov. And indeed, we see that Yaakov never complained to Rochel about her actions; apparently, he agreed with her.

What fueled Rochel's selflessness was her remarkable grasp of the lengths to which a Yid must go to spare another Yid tears and distress. With this in mind, perhaps we can understand why this *zechus* caused the Eibishter to promise that the Yidden would ultimately return to Eretz Yisrael. True, the *nisayon* of Akeidas Yitzchak surpassed all other *nisyonos* and is the source of merit that we invoke throughout the Yamim Noraim. However, when the Eibishter decreed that the Churban would happen, no *zechus* could change the *gezeirah* –including Rochel's *nisayon*. But when Rochel began to cry, her tears awakened the deepest Heavenly mercy, for

they represented the idea that nothing stands in the way of Yiddishe tears. It wasn't the magnitude of her *nisayon* that caused the Eibishter to listen to her, but rather the *middah k'neged middah* of her tears: She was the one who was willing to give up anything and everything to save Leah from crying, and so when she cries, the Eibishter, *kaveyachol*, will do anything to stop her from crying, as He beseeched: *מִנְיָי קוֹלֶךָ מִבְּכִי*.

Of course, Rochel ultimately did not lose her *nitzchiyus*. In fact, her sacrifice is actually what afforded her *nitzchiyus*. Rochel was born an *akarah*, and Rashi says she was only *zocheh* to have children in the *zechus* of giving over the *simanim*.

The message is clear: One, Yiddishkeit cannot be built on *yenem's* tears. And two, one never loses by *fargining* and being *mevater*. That's what must be ingrained in our hearts when learning the parashah of Rochel and Leah.

Rav Nosson Tzvi's Sensitivity

As I share this insight into the parashah, I can't help but be reminded of the numerous times that I had the *zechus* to be at the table of the rosh yeshiva Rav Nosson Tzvi zt"l when new ideas and potential innovations for the yeshiva were being discussed and debated. As everyone knows, Rav Nosson Tzvi was a dreamer, an innovator. He was constantly looking for new ways to increase Torah learning, whether through a new *chaburah*, a new *limud*, a new *beis midrash*, or a new *mitvza* or incentive. I remember that more than once, an idea was floated and Rav Nosson Tzvi started to get very animated and excited; you could see the elation on his face as he began to imagine the Torah learning that would come out through this new idea. And then someone would raise a slight concern that maybe someone in the yeshiva would be hurt by this innovation. It was unbelievable: with a flick of the hand, the entire idea was buried and we were on to the next idea. It didn't matter if the possible offense was justified or minimal – Rav Nosson Tzvi had this clarity that nothing in Yiddishkeit could be built on Yiddishe tears. It almost seemed like it wasn't a *nisayon* for him, the equation was so clear: we won't gain anything by being callous to someone else's *tzaar*, and we will never lose by being *mevater*.

This is the *mesorah* that Rav Nosson Tzvi received from the previous Mir roshei yeshiva, and this is the legacy that he left for us, talmidim of Mir yeshiva. This legacy might even explain the supernatural *hatzlachah* of the Mir yeshiva. One doesn't lose from being *mevater*!

May the Eibishter allow us to internalize this timeless message and allow this clarity to govern our daily interactions, so that we will ultimately be *zocheh* to the reward in store for those that are *mevater*.

Gut Shabbos.